

Tevreden Titanen?

Het effect van demografische kenmerken, coping en prestatiemotivatie
op de tevredenheid over het resocialisatietraject bij Titan

Timi Rovers

Universiteit Utrecht

Masterthesis Kinder- en Jeugdpsychologie

Track: Forensische Jeugdzorg

Datum: Juni 2011

Begeleider: dr. Daan Brugman

Tweede beoordelaar: drs. Ingrid Mooij

Samenvatting

Titan is een resocialisatiebedrijf voor risicjongeren in de leeftijd tussen 16 en 27 jaar. In dit onderzoek is gekeken of een relatie bestaat tussen demografische kenmerken (ethniciteit, leeftijd en kader van aanmelding), coping, prestatiemotivatie en de tevredenheid over het traject bij Titan. Daarnaast is gekeken of vermijdende en negatief reagerende copingstijlen meer dan gemiddeld voorkomen en een actieve copingstijl minder dan gemiddeld voorkomt vergeleken bij de normgroep. Dertig participanten met een gemiddelde leeftijd van 21.33 jaar namen deel aan het onderzoek. Bij hen werd de Utrechtse Copinglijst (UCL) en de Prestatie Motivatie test (PMT) afgenomen. Verder werd een tevredenheidvragenlijst afgenomen. Uit de resultaten bleek dat geen van de onderzochte variabelen een voorspeller was van de tevredenheid over het traject bij Titan. Wel bleek dat de copingstijlen ‘palliatieve reactie’, ‘vermijden’ en ‘passief reactiepatroon’ vaker gebruikt werden dan het normgroep gemiddelde. De copingstijl actief aanpakken bleek echter net zo vaak gebruikt te worden als volgens de normgroep. De resultaten worden in de discussie kritisch besproken, waarbij gekeken wordt naar een verklaring voor het uitblijven van de verwachte resultaten en suggesties voor vervolgonderzoek.

Abstract

Titan is a rehabilitation company for at-risk youth between 16- 27 years old. This study examined whether a relationship exists between participants' demographic characteristics (i.e. ethnicity, age, context of enrollment), coping, achievement motivation, and their satisfaction with the trajectory at Titan. In addition, it is investigated if avoidant and negatively coping styles occur more than average, and an active coping style less than average compared to the norm group. Thirty individuals with a mean age of 21.33 years participated in the study. The Utrechtse Coping Lijst (UCL) and the Prestatie Motivatie Test (PMT) were completed. Furthermore a satisfaction questionnaire was completed. The results show that none of the variables predicted satisfaction with the trajectory at Titan. However it showed that the coping styles 'palliative reaction', 'avoidance -', and 'passive reaction pattern' were used more often than the norm group average. Active coping was used as often as in the norm group. The results are critically discussed, looking for an explanation concerning the lack of expected results and suggestions for future research.

Keywords: rehabilitation, youth, satisfaction, achievement motivation, copingstyles, demographic characteristics.

Inleiding

Utrecht is een jonge stad; bijna één op de vijf inwoners is jonger dan 18 jaar. Nog eens een vijfde van de bewoners behoort tot de categorie 18 tot 26 jaar. Met het overgrote deel van deze jongeren gaat het goed; zij groeien op in veilige buurten, behalen hun diploma en groeien op tot betrokken, sociale stadsgenoten. Voor een kleiner deel van de Utrechtse jongeren is deze ontwikkeling minder vanzelfsprekend. Ze hebben problemen en veroorzaken ook vaak problemen, zoals criminaliteit en overlast. Hoewel het een relatief kleine groep betreft, in het onderzoek van Baan en collega's (2007) wordt het aantal risicjongeren geschat op ongeveer 243 (1 % van de jongeren), heeft het gedrag van deze jongeren een grote impact op de samenleving.

In Utrecht hebben verschillende wijken te maken met groepen jongeren die op straat onacceptabel – intimiderend, bedreigend en soms crimineel – gedrag vertonen (verkregen van www.utrecht.nl, 4 april 2011). Deze jongeren worden risicjongeren genoemd. Het is moeilijk een eenduidige definitie van risicjongeren te vinden. Volgens Berkeley en van Uden (2009) zijn risicjongeren kinderen of jongeren, die meerdere, vaak samenhangende en elkaar versterkende problemen ervaren, waardoor ze het risico lopen op maatschappelijke uitval en/of verval in criminaliteit. Risicofactoren kunnen voortkomen uit kenmerken in het kind zelf, uit omgevingskenmerken en/of uit culturele achtergrond voortkomende knelpunten, zoals het om moeten gaan met negatieve beeldvorming. Daarnaast hebben ze meestal op het speciaal onderwijs gezeten, spijbelen veel risicjongeren regelmatig en hebben zij een lagere intelligentie dan gemiddeld. Er zijn vaak gedragsstoornissen aanwezig en de meeste risicjongeren hebben weinig schuldbesef (Weijers, 2010). Naast deze kenmerken in het kind zelf, is binnen het gezin vaak ook veel problematiek. De meeste risicjongeren komen uit gebroken en pedagogisch onmachtige gezinnen. Bij de meeste risicjongeren zijn binnen het gezin meerdere gezinsleden die zich met criminaliteit bezig houden. Daarnaast is vaak ook sprake van een traumatiserende gezinsomgeving, waarbij bijvoorbeeld sprake is van mishandeling of misbruik (Weijers, 2010). Er zijn risicjongeren waarbij met name de kindkenmerken een rol spelen, bij andere speelt juist de omgeving een grotere rol in de ontwikkeling van de problematiek. Daarnaast is het ook mogelijk dat er sprake is van zowel kindkenmerken als omgevingskenmerken (Weijers, 2010). Risicjongeren vormen een probleem voor de samenleving, ze veroorzaken veel overlast en kosten de overheid veel geld.

Vandaar dat steeds meer geïnvesteerd wordt in een goede aanpak om risicojongeren weer terug de maatschappij in te krijgen. Een van de interventies is Titan.

Titan

Titan is een resocialisatiebedrijf voor risicojongeren in de leeftijd van 16 tot en met 27 jaar. Deze jongeren hebben een grote afstand tot werk en opleiding en geen zinvolle dagbesteding. Een groot deel van de jongeren heeft diverse contacten gehad met politie en justitie. Er is sprake van veel externaliserende problematiek. Eerdere hulpverleningstrajecten zijn vaak gestagneerd. Door middel van dagbesteding en trainingen worden vaardigheden aangeleerd waardoor deze jongeren uiteindelijk aan werk of opleiding beginnen en deze ook behouden.

Het traject bij Titan is per jongere anders. De ene jongere heeft meer moeite met het vinden van werk of weten wat hij graag wil, de andere heeft meer moeite met het behouden van werk of opleiding. Toch doorlopen alle jongeren bij Titan vijf fasen, de duur van de fasen is per jongere verschillend. De eerste fase, die ongeveer een maand duurt, staat in het teken van oriëntatie en informatie. In de intakefase moet duidelijk worden of de jongere in staat is deel te nemen aan het traject. Uit onderzoek van van der Braak, Persoon en Hoogsteijns (2007) blijkt dat ongeveer 15 procent van de aanmeldingen bij Titan teruggetrokken wordt. De belangrijkste redenen hiervan zijn dat er toch voor een ander traject gekozen wordt of dat er geen contact te krijgen is met een deelnemer. Daarnaast blijkt in de intake fase dat van de overgebleven aanmeldingen zo'n 17 procent uit te vallen.. De voornaamste reden hiervan is contra-indicaties tijdens de intakefase, zoals detentie of een opname in een zorginstelling. Na een eerste kennismaking start de mentor met de jongere een motivatietraining. In deze training wordt de basis voor de werkrelatie gelegd en wordt informatie verzameld omtrent de motivatie van de jongere en verschillende leefgebieden. Er worden diverse oefeningen gedaan. Aan het einde van de eerste fase stelt de mentor samen met de jongere een trajectplan op. In het trajectplan staat de informatie over de jongere op verschillende leefgebieden. Aan de hand hiervan worden doelen opgesteld waar de jongere aan moet gaan werken in het traject. De jongere stemt met deze doelen in.

In de tweede fase staat het aanbrenge van structuur in het leven van de jongeren centraal. De huidige situatie van de jongere wordt zoveel als mogelijk gestabiliseerd. Binnen deze fase wordt gekeken naar de mogelijkheden van een jongere en wat nodig is om hem of haar richting zijn/ haar doelstellingen te krijgen. De jongeren kunnen indien nodig naar een

werkplaats gaan. Daarnaast worden werknemersvaardigheden aangeleerd. In de derde fase staat de oriëntatie op de arbeidsmarkt centraal. Een gedeelte van de jongeren werkt tijdens deze derde fase nog steeds op een werkplaats, maar de aandacht verschuift steeds meer naar het zoeken van een passende baan. Dit wordt georganiseerd in de vorm van een stageplek. In deze fase vinden allerlei activiteiten plaats die gericht zijn op het komen tot keuzes voor het oriënteren op een baan. De deelnemers oriënteren zich in deze fase op beroepen, opleidingsmogelijkheden en sollicitatievaardigheden. De vierde fase is gericht op een positieve participatie binnen de maatschappij. De jongeren hebben een keuze gemaakt voor een baan (eventueel met opleiding) en gaan zorgen dat ze aan de slag kunnen. Ze hebben werkervaring opgedaan op de werkplaatsen, hebben trainingen gehad en zijn klaar om zich te gaan bewijzen bij een werkgever. De vijfde en tevens laatste fase staat in het teken van nazorg. Jongeren zijn aan het werk eventueel gecombineerd met een opleiding. De mentor houdt geregeld contact met de jongeren en met werkgever (en school), om te kijken hoe het loopt. Als de jongere een half jaar een baan of opleiding heeft, stroomt de jongere positief uit. Uit eerder onderzoek (van den Braak, Persoon & Hoogsteijns, 2007) blijkt dat 48 procent positief uit stroomt; 32 procent stroomt neutraal uit. Dit wil zeggen dat een deelnemer geen verhoogde participatie heeft in de maatschappij en doorstroomt naar een zorginstelling. 20 procent van de deelnemers heeft een negatieve exit. Deze deelnemers zijn na de intakefase uitgevallen, bijvoorbeeld wegens gebrek aan motivatie of ernstige gedragsproblemen en in detentie raken.

In de eerste fase, de intakefase worden twee vragenlijsten afgenomen, de Utrechtse Copinglijst (UCL) en de Prestatie Motivatie Test (PMT). Deze worden afgenomen om inzicht te krijgen in de prestatie-motivatie van jongeren en de manier van omgaan met problemen. Het blijkt dat een gebrekkige motivatie het belangrijkste knelpunt is voor werknemers om jongeren zonder startkwalificatie aan te nemen (Hoogtanders & van der Sluis, 2006). Uit dit onderzoek blijkt dat werkgevers een afgebroken schoolopleiding minder relevant te vinden, wanneer daar een gemotiveerde werknemer tegenover staat. Hierdoor is het van belang dat er inzicht is in de mate van motivatie van een jongere. Met de Prestatie Motivatie Test kan in combinatie met de motivatietrainingen die gehouden worden met de jongere gekeken worden wat de motivatie is. Wanneer er inzicht is in hoe een jongere omgaat met problemen is er zicht op hoe een jongere in een situatie reageert. Sommige copingstijlen kunnen in een werksituatie beter gebruikt worden dan andere. Door een jongere in te laten zien dat bepaalde copingstijlen beter gebruikt kunnen worden en andere minder, zal dit de kans vergroten dat

een jongere aan het werk of aan een opleiding kan beginnen. In dit onderzoek zal onderzocht worden of coping en prestatiemotivatie in verband staan met de tevredenheid van deelnemers over deelname aan het Titan opleidingstraject.

Vinke, Fermin, Genabeek, Lagerveld en Zwinkels (2003) hebben onderzocht wat de relatie is tussen tevredenheid en het hebben van een baan. In totaal hebben 38 re-integratiebedrijven meegedaan aan het onderzoek. Uit hun onderzoek bleek dat cliënten die meer tevreden waren over het traject, eerder een baan hadden. Uit een ander onderzoek (Brenninkmeijer, Cremer & Blonk, 2004) bleek dat tevredenheid juist geen relatie had met het hebben van een baan. Wel werd een relatie gevonden tussen tevredenheid en de ervaren opbrengst van het traject. Cliënten die tevreden waren, vonden dat het traject hen meer opgeleverd had dan cliënten die niet tevreden waren. Deze tevreden cliënten hadden het gevoel zinvol bezig te zijn en meer ontwikkeling door te maken. Deze twee onderzoeken geven dus wisselende resultaten. Het belangrijkste verschil is dat bij het onderzoek van Vinke e.a. (2003) gevraagd werd of de cliënten een baan hadden gevonden dankzij het re-integratietraject. Bij het onderzoek van Brenninkmeijer e.a. (2002) werd dit niet gevraagd. Hierdoor kan toch gesteld worden dat wanneer cliënten dankzij het re-integratietraject een baan gevonden hebben, zij meer tevreden zijn. Er is in beide onderzoeken echter geen causaal verband gevonden, waardoor het ook mogelijk is dat meer tevreden mensen eerder een baan vinden.

Demografische kenmerken

Demografische kenmerken zijn kenmerken die te maken hebben met de opbouw en samenstelling van de bevolking. Dit zijn onder andere leeftijd en etniciteit. Etniciteit is een verzameling van culturele kenmerken en gedragingen die door een groep mensen worden gedeeld en van generatie op generatie overgedragen worden (Sanderse & Verweij, 2010). Van der Ploeg en Scholte (1996) hebben onderzoek gedaan naar de demografische kenmerken van uitvallers in de residentiële jeugdzorg. Hieruit bleek dat het percentage autochtonen hoger was bij jongeren die uitvallen dan bij jongeren die de behandeling succesvol doorlopen.

Prestatiemotivatie

Motivatie komt uit het Latijn, wat letterlijk bewegen betekent. Het is niet eenvoudig een eenduidige definitie van motivatie te geven. Volgens de Van Dale (Geerts & Den Boon, 1999) is motivatie het geheel van factoren (ook aandriften en beweegredenen) waardoor

gedrag gestimuleerd wordt en de sterkte of intensiteit van de innerlijke gesteldheid die iemand tot het verrichten of nalaten van bepaalde gedragingen brengt. Motivatie zorgt ervoor dat mensen in beweging gezet worden. Er zijn verschillende soorten motivatie. Een van deze soorten motivatie is prestatie-motivatie. De prestatie-motivatie is de motivatie om ergens goed in te zijn, de wens om het goed te doen in vergelijking met de standaarden van excellentie (Gazzaniga & Heatherton, 2006). Hoewel prestatie-motivatie een onderdeel van motivatie is en niet de algehele motivatie omvat, wordt er bij Titan toch voor gekozen om prestatie-motivatie te gebruiken om de algehele motivatie te meten. Om deze reden zullen zowel onderzoeken over prestatie-motivatie als over algehele motivatie gesproken worden.

Er is weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen prestatie-motivatie met betrekking tot tevredenheid. Locke en Latham (2004) vonden een relatie tussen prestatie-motivatie en tevredenheid met betrekking tot werk. Een hogere prestatie-motivatie leidde tot meer tevredenheid over het werk. Ook uit onderzoek van Brenninkmeijer en collega's (2002) blijkt dat motivatie in relatie staat met tevredenheid. Zij gaven aan dat wanneer cliënten meer gemotiveerd waren, zij meer tevreden waren over het re-integratietraject. Daarnaast staat motivatie in verband met het resultaat in de hulpverlening. Zo blijkt uit een literatuuronderzoek van Yperen, Booy en van der Veldt (2003) dat ongeveer 37 % van de jongeren uitvalt in de hulpverlening. De meest voorkomende reden hierbij was een gebrek aan motivatie. Wel gaven Yperen en collega's aan dat zij met name indirecte aanwijzingen vonden voor een relatie tussen motivatie en het resultaat van de behandeling. Ogradniczuk, Joyce en Piper (2005) gaven in hun onderzoek aan dat motivatie bij patiënten met middelenverslaving of een eetstoornis zorgde voor een verhoogde participatie bij behandeling en betere uitkomsten. Met betrekking tot probleemgedrag blijkt een belangrijke risicofactor een slechte schoolmotivatie te zijn (Scholte & van der Ploeg, 2000). Zij hebben de belangrijkste risicofactoren voor het ontwikkelen van probleemgedrag in een model gebracht en een gebrek aan schoolmotivatie is daar een van.

Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat motivatie zowel in verband staat met tevredenheid, als met het resultaat van de behandeling en probleemgedrag. Hoewel sommige onderzoeken een minder duidelijke relatie aangeven, blijkt uit alle studies dat hoe gemotiveerder een cliënt, hoe meer tevreden of hoe beter het resultaat van de behandeling is. Hierdoor wordt verwacht dat er bij Titan eenzelfde relatie gevonden wordt.

Coping

Coping is de manier waarop iemand zowel gedragsmatig, cognitief als emotioneel op aanpassing vereisende omstandigheden reageert. Het is een proces dat uit vele afzonderlijke componenten bestaat en dat voortdurend verandert, afhankelijk van nieuwe informatie en resultaten van vroegere gedragingen (Scheurs & van de Willige, 1988). Er zijn verschillende coping-stijlen; Scheurs en van der Willige (1988) onderscheiden er zeven: actief aanpakken, palliatieve reactie, vermijden, sociale steun zoeken, passief reactiepatroon, expressie van emoties en geruststellende gedachten. Recklitis en Noam (1999) vonden in hun onderzoek dat een vermijdende en een negatief reactieve copingstijl geassocieerd is met meer externaliserend probleemgedrag. Andersom vonden zij dat probleemoplossende copingstijlen een relatie hadden met minder externaliserend probleemgedrag.

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen coping en tevredenheid van hulpverlening. Ook is er weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen coping en het resultaat van een behandeling. Uit onderzoek van Achterberg, Wind, de Boer en Fringsdresen (2009) naar beschermende en belemmerende factoren voor beperkte jongeren, namelijk jongeren die een Wajong-uitkering hebben, om weer aan het werk te gaan, blijkt dat een passieve en een vermijdende copingstijl belemmerende factoren zijn om succesvol aan het werk te gaan.

Kader

Jongeren kunnen bij Titan vrijwillig in traject zitten, maar kunnen ook gedwongen zijn. Dit kan door de reclassering opgelegd worden, maar ook doordat er bij een WIJ-uitkering (Wet Inverstering in Jongeren) verplichte dagbesteding wordt gevraagd, van maximaal 24 uur per week. Uit eerder onderzoek van Scholte en van der Ploeg (2000) is gebleken dat wanneer jongeren gedwongen in de hulpverlening zitten, hun traject vaak niet succesvol verloopt omdat zij eerder uitvallen.

Doel van dit onderzoek

Naar aanleiding van de besproken literatuur is getracht de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden. Allereerst wordt onderzocht of er een relatie bestaat tussen demografische kenmerken en tevredenheid over het traject. Hier is nog maar weinig over bekend. Wel is gebleken dat het percentage jongeren van Nederlandse afkomst hoger was bij de jongeren die uitvielen dan bij de jongeren die succesvol een behandeling doorlopen hebben (van der Ploeg & Scholte, 1996). Hierdoor wordt verwacht dat er een relatie bestaat tussen etniciteit en

tevredenheid over het traject, waarbij autochtone jongeren minder tevreden zullen zijn dan allochtone jongeren.

Daarnaast wordt onderzocht of een relatie bestaat tussen prestatiemotivatie en tevredenheid over het traject. Verwacht wordt dat wanneer er sprake is van een hogere prestatiemotivatie er meer tevredenheid over het traject is (Brenninkmeijer et al., 2002; Locke & Latham, 2004; Ogrodniczuk, Joyce & Piper, 2005; Scholte & van der Ploeg, 2000; Yperen, Booy & van der Veldt, 2003)

Verder blijkt uit eerder onderzoek dat een passieve en vermijdende copingstijl belemmerende factoren zijn om weer aan het werk te gaan (Achterberg, Wind, de Boer & Fringsdresen, 2009). Hierdoor wordt een negatieve relatie verwacht tussen een passieve en vermijdende copingstijl en de tevredenheid over het traject bij Titan. Daarnaast is ook gebleken dat vermijdende en passief reactieve copingstijlen een positieve relatie hebben met probleemgedrag. Een probleemoplossende copingstijl heeft een negatieve relatie met probleemgedrag (Recklitis & Noam, 1999). Verwacht wordt dat de participanten in dit onderzoek gemiddeld gezien hoger scoren op een vermijdende en passief reactieve copingstijl en lager scoren op een probleemoplossende copingstijl dan de normgroep welke gebruikt is bij de Utrechtse Copinglijst.

Als laatst wordt onderzocht of een relatie bestaat tussen het kader waarmee een jongere bij Titan wordt aangemeld en de tevredenheid van het traject. Aan de hand van de literatuur wordt verwacht dat een negatieve relatie bestaat tussen een gedwongen kader en de tevredenheid over het traject (Scholte & van der Ploeg, 2000).

Methoden

Participanten:

De steekproef uit dit onderzoek bestaat uit 30 participanten. Alle participanten zaten vanaf oktober 2010 in traject bij Titan. De participanten werden geselecteerd doordat zij in de intakefase de twee vragenlijsten, UCL en PMT ingevuld hadden. Geen van de participanten weigerde om mee te doen aan het onderzoek. De participanten zaten tussen de één en zeven maanden in traject, met een gemiddelde van 4,53 maanden (sd = 1,78). Geen van de participanten had een startkwalificatie. 60 % van de participanten was bij Titan gekomen omdat ze dagbesteding nodig hadden via de Wet Investering in Jongeren. 30 % van de participanten zat bij Titan in traject vanwege een opgelegde maatregel van de

(jeugd)reclassering. De overige 10 % zaten vrijwillig in traject. De participanten waren overwegend man (96,7 %). De participanten waren tussen de zeventien en eenendertig jaar, met een gemiddelde van 21,33 jaar (sd = 3,07). 43,3 % van de participanten had een Nederlandse etniciteit, 40 % had een Marokkaanse etniciteit. 16,7 % had een andere etniciteit, namelijk Turks, Afghaans, Moluks en Irakees. Het land waar de participant of zijn/haar ouders geboren zijn bepaalde de etniciteit.

Procedure:

Gedurende de eerste fase van het traject bij Titan werden vanaf oktober twee vragenlijsten afgenomen, de Utrechtse Copinglijst (UCL) en de Prestatie Motivatie Test (PMT). Gedurende de tweede fase, tussen half april 2011 en half mei 2011, werd bij bijna alle participanten een tevredenheidsvragenlijst afgenomen, speciaal aangepast voor Titan. Alle vragenlijsten werden individueel in een rustige ruimte afgenomen. Daarnaast werd uit het dossier van de participanten hun leeftijd, etniciteit en het kader waarmee zij aangemeld waren opgezocht. Van de dertig participanten waarbij gedurende de eerste fase van het traject de UCL en de PMT afgenomen werden, kon bij 29 participanten (96,7 %) de tevredenheidsvragenlijst afgenomen worden. De overige participant was niet bereikbaar (uitval is 3,4%).

Meetinstrumenten:

Coping. Coping werd gemeten door de Utrechtse Copinglijst (UCL, Scheurs & van de Willige, 1988). Deze vragenlijst bestaat uit 47 items en werd onderverdeeld in 7 schalen. Participanten moesten aangeven hoe zij omgaan met problemen en gebeurtenissen. Zij moesten bij omschrijvingen van hoe er met een probleem om gegaan kan worden aangeven op een 4-puntschaal of zij dit nooit, soms, vaak of zeer vaak deden. Alle schalen zijn meegenomen in dit onderzoek. De schaal actief aanpakken ('Direct ingrijpen als er moeilijkheden zijn') had een Cronbach's alpha van .823. De schaal palliatieve reactie ('Proberen je te ontspannen') had een Cronbach's alpha van .839. De schaal vermijden ('Je neerleggen bij de gang van zaken') had een Cronbach's alpha van .537. De schaal sociale steun zoeken ('Je zorgen met iemand delen') had een Cronbach's alpha van .815. De schaal passief reactiepatroon ('Je volledig afzonderen van anderen') had een Cronbach's alpha van .832. De schaal expressie van emoties ('Je ergernis laten blijken') had een Cronbach's alpha

van .767. De schaal geruststellende gedachten ('Je bedenken dat er nog wel ergere dingen kunnen gebeuren') had een Cronbach's alpha van .710.

Prestatiemotivatie. Prestatiemotivatie werd gemeten door de Prestatie Motivatie Test (PMT, Hermans, 1976). Deze vragenlijst bestaat uit 90 items en wordt onderverdeeld in 3 schalen, prestatiemotivatie, negatieve faalangst en positieve faalangst. In dit onderzoek wordt gebruikt gemaakt van de schaal prestatiemotivatie ('Klasgenoten die hard hun best deden om de beste leerling te zijn, vond ik (zeer) onsympathiek of (zeer) sympathiek'). Deze bestaat uit 41 items. De betrouwbaarheid van deze schaal is .729.

Tevredenheid. Tevredenheid werd gemeten door een tevredenheidvragenlijst. Deze vragenlijst bestaat uit 12 items ('Ik ben met respect behandeld bij Titan'). Een item ('Ik vond het erg om te horen dat ik in traject bij Titan zou gaan') werd omgecodeerd. De laatste vraag was een vraag waarbij de participant op een schaal van een tot tien aan moest geven hoe tevreden hij was over het traject bij Titan. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst was .881.

Resultaten

Allereerst werd er gekeken of een relatie bestaat tussen de tijd die de participant in traject zit en de tevredenheid over het traject. Aangezien er geen verband hiertussen is, wordt aangenomen dat het niet uit maakt hoe lang een participant in traject zit voor de tevredenheid over het traject.

De participanten zijn over het algemeen tevreden over hun traject bij Titan. Zij gaven een cijfer tussen de vier en de tien, waarbij slechts één van de participanten een onvoldoende gaf. Het gemiddelde cijfer wat zij gaven was een 7,62 (SD = 1,265).

In tabel 1 is te zien dat tussen tevredenheid en prestatiemotivatie geen significante correlatie gevonden is. Ook tussen tevredenheid en de verschillende copingstijlen is geen significante correlatie gevonden. Daarnaast is een correlatie berekend tussen leeftijd en tevredenheid. Ook hierbij is geen significante correlatie gevonden. Wel is een significante positieve relatie gevonden tussen prestatiemotivatie en de copingstijl 'actief aanpakken' en een significante negatieve relatie met de copingstijl 'passief reactiepatroon'. De copingstijl 'palliatieve reactie' heeft een significante positieve correlatie met de copingstijlen 'vermijden' en 'passief reactiepatroon'. Daarnaast is een significante positieve correlatie gevonden tussen de copingstijlen 'vermijden' en 'passief reactiepatroon'. Als laatst correleert de copingstijl

‘geruststellende gedachten’ positief met de copingstijlen ‘vermijden’ en ‘sociale steun zoeken’.

Tabel 1. *Gemiddelden, alpha en de intercorrelaties van tevredenheid, prestatiemotivatie en verschillende copingstijlen.*

Variabelen	M (SD)	α	T	PM	A	PR	V	S	PRP	E
Tevredenheid	41,97 (6,27)	.88								
Prestatiemotivatie (PM)	16,90 (5,48)	.73	.13							
Copingstijlen										
Actief aanpakken (A)	17,17 (4,13)	.82	.08	.37*						
Palliatieve reactie (PR)	18,80 (4,37)	.84	-.04	-.29	-.17					
Vermijden (V)	16,77 (3,16)	.54	.13	-.08	-.06	.52**				
Sociale Steun zoeken (S)	11,63 (3,39)	.82	-.11	-.10	.02	.11	.04			
Passief Reactiepatroon (PRP)	14,07 (4,97)	.83	.14	-.47**	-.35	.75**	.42*	.06		
Expressie van Emoties (E)	6,57 (2,14)	.77	-.10	-.36	-.15	.27	-.27	.25	.32	
Geruststellende Gedachten (G)	12,00 (3,27)	.71	.15	.15	.32	.26	.38*	.39*	.13	-.13

* De correlatie is significant ($p < 0.05$)

** De correlatie is significant ($p < 0.01$)

Aangezien etniciteit en het kader waarmee een jongere aangemeld wordt nominale variabelen zijn is er ook een ANOVA uitgevoerd. De gemiddelde score van jongeren met een Nederlandse etniciteit ($M = 35.63$, $SD = 3.99$), Marokkaanse etniciteit ($M = 33.27$, $SD = 6.86$) en een andere etniciteit ($M = 33.40$, $SD = 4.78$) verschilden niet significant. Het kader waarmee een jongere aangemeld wordt, door de Wet WIJ ($M = 33.59$, $SD = 3.59$), door de

reclassering ($M = 35.11$, $SD = 8.04$) en geen kader ($M = 36.33$, $SD = 4.51$) bleek ook niet significant van elkaar te verschillen.

Daarnaast is een multipele regressieanalyse uitgevoerd. Deze resultaten staan in tabel 2. Het bleek dat geen van de variabelen een voorspeller is van de algemene tevredenheid over het traject van Titan.

Tabel 2. *Leeftijd, kader, etniciteit, prestatiemotivatie en de verschillende schalen van coping als voorspellers van de tevredenheid over het traject bij Titan.*

Voorspellers	Tevredenheid		
	B	β	p
Leeftijd	.20	.10	.73
Kader	2.14	.24	.34
Etniciteit	-2.42	-.29	.28
Prestatie motivatie	.26	.23	.40
Geruststellende gedachten	.31	.17	.54
Expressie van emoties	.31	.11	.74
Sociale steun zoeken	-.23	-.12	.63
Passief reactie patroon	.62	.47	.24
Vermijden	.45	.22	.52
Palliatieve reactie	-.62	-.42	.22
Actief aanpakken	.25	.17	.53

Als laatst is gekeken naar de gemiddelde scores van de participanten op de verschillende copingstijlen en prestatiemotivatie in vergelijking met de normen van de copingstijlen en prestatiemotivatie. Dit is in tabel 3 te vinden. Door middel van een one sample t-test is gekeken of de gemiddelde scores van de participanten in dit onderzoek significant hoger scoren dan de gemiddelde scores volgens de norm. De gemiddelde score van prestatiemotivatie verschilt niet significant. Bij de verschillende copingstijlen zijn wel significante verschillen gevonden. De participanten in dit onderzoek scoren gemiddeld gezien significant hoger dan het gemiddelde volgens de norm op de copingstijlen Palliatieve reactie ($t(29) = 4.132$, $p < 0.000$), vermijden ($t(29) = 3.410$, $p = 0.002$) en Passief reactiepatroon ($t(29) = 3.711$, $p = 0.001$).

Tabel 3. *De gemiddelde score volgens de norm en de gemiddelde score van participanten in dit onderzoek voor prestatiemotivatie en de verschillende copingstijlen.*

	Gemiddelde volgens norm	Gemiddelde van participanten in dit onderzoek
Prestatiemotivatie	18.9 (SD = 8.9)	16.90 (SD = 5.48)
Copingstijlen		
Actief aanpakken	18.3 (SD = 3.5)	17.17 (SD = 4.13)
Palliatieve reactie	15.5 (SD = 3.6)	18.80 (SD = 4.37)
Vermijden	14.8 (SD = 3.3)	16.77 (SD = 3.16)
Sociale steun zoeken	11.3 (SD = 3.0)	11.63 (SD = 3.39)
Passief reactiepatroon	10.7 (SD = 2.9)	14.07 (SD = 4.97)
Expressie van emoties	6.2 (SD = 1.7)	6.57 (SD = 2.14)
Geruststellende gedachten	11.6 (SD = 2.5)	12.00 (SD = 3.27)

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om na te gaan of de tevredenheid over een traject bij Titan kan worden voorspeld aan de hand van leeftijd, etniciteit, copingstijl, prestatie motivatie en het kader waarmee een jongere aangemeld wordt bij Titan. Verder is gekeken of de jongeren bij Titan meer een passief reactieve en vermijdende copingstijl hebben en minder een actieve, probleemoplossende copingstijl.

Het blijkt dat de participanten over het algemeen tevreden zijn met Titan. Er werd gemiddeld een 7,62 aan het traject bij Titan gegeven. Maar één participant gaf een onvoldoende over het traject bij Titan. Uit de resultaten is gebleken dat leeftijd, etniciteit, copingstijl, prestatie motivatie en het kader waarmee een jongere aangemeld wordt bij Titan geen voorspellers zijn van de algemene tevredenheid over het traject bij Titan. Dit is niet in lijn met de verwachtingen. Het is mogelijk dat ondanks de hoge betrouwbaarheid van de

vragenlijsten, de vragenlijsten in deze doelgroep niet onderscheidend genoeg zijn om een verschil te kunnen vinden. Daarnaast is het mogelijk dat niet een van bovengenoemde variabelen een relatie heeft met tevredenheid, maar dat andere factoren een grotere rol spelen, zoals de relatie en inzet die een mentor toont met betrekking tot de participant in het traject bij Titan. Een andere reden kan zijn dat de onderzoeksgroep te veel verschilde met de andere onderzoeken. Er is maar weinig onderzoek gedaan naar de verschillende variabelen en tevredenheid. Hierdoor zijn ook andere onderzoeken meegenomen, die uitval hebben onderzocht, of een relatie met succes in de hulpverlening of probleemgedrag. Hierdoor zijn de onderzoeken niet geheel te vergelijken met dit onderzoek.

Met betrekking tot de relatie tussen demografische kenmerken en tevredenheid blijkt dat de onderzoekspopulatie van het onderzoek van van der Ploeg en Scholte (1996) verschilde van dit huidige onderzoek. Zo werden in dat onderzoek zowel meisjes als jongens mee genomen, waar in het huidige onderzoek vrijwel alleen jongens mee genomen zijn. Daarnaast was de gemiddelde leeftijd van de participanten in het onderzoek van van der Ploeg en Scholte (1996) aanzienlijk jonger met een gemiddelde van ongeveer 10 jaar, tegenover een gemiddelde van ruim 21 jaar. Ook was in dat onderzoek het grootste deel van Nederlandse afkomst (63 %), waarna Surinaamse en Antilliaanse jongeren volgden. Met ruime afstand volgden jeugdigen uit Marokko en Turkije. In het huidige onderzoek waren meeste jongeren afkomstig uit Nederland (43,3 %) gevolgd door Marokkaanse jongeren (40 %). Met ruime afstand volgden jongeren uit Turkije, Afghanistan, Irak en de Molukken.

Bij het onderzoek naar de relatie tussen prestatiemotivatie en tevredenheid is gekozen om de resultaten te vergelijken met onderzoeken welke zowel prestatiemotivatie als algehele motivatie bevatten. Hier is voor gekozen omdat het doel van het onderzoeken van de prestatiemotivatie bij participanten bij het traject van Titan is om de motivatie van een jongere in beeld te krijgen. Motivatie blijkt namelijk een belangrijke voorspeller voor succes (Brenninkmeijer et al., 2002; Locke & Latham, 2004; Ogrodniczuk, Joyce & Piper, 2005; Scholte & van der Ploeg, 2000; Yperen, Booy & van der Veldt, 2003). Het is echter de vraag of het meten van prestatiemotivatie een goede manier is om de motivatie van een jongere op te meten. Uit onderzoek van Verdonck en Jaspeart (2009) blijkt dat het mogelijk is om de motivatie van jongeren in een justitiële setting te meten. Zij hebben een groot aantal instrumenten onderzocht op de geschiktheid om motivatie te meten om een behandeling vol te houden. Zo blijkt de Circumstances, Motivation, Readiness, and Suitability Scale (CMRS) en

de verkorte versie daarvan de Circumstances, Motivation and Readiness Scale (CMR) geschikt om de motivatie om een behandeling vol te houden te meten. Deze vragenlijsten zijn zelfrapportage en bestaan uit vier schalen, namelijk bereidheid, geschiktheid, omstandigheden en motivatie. Ook de Beoordelingslijst Inzet voor Behandeling (BIB) blijkt geschikt voor een ambulante justitiële setting. Deze vragenlijst is een beoordelingslijst, welke door de hulpverleners ingevuld wordt. Deze vragenlijst bestaat uit acht schalen. Mogelijk is een van deze vragenlijsten beter geschikt om motivatie te meten dan de Prestatie Motivatie Test.

De relatie tussen coping en tevredenheid was nog vrijwel niet eerder onderzocht. Wel bleek uit onderzoek van Achterberg en collega's (2009) dat zowel een passieve als vermijdende copingstijl belemmerende factoren zijn om weer aan het werk te gaan. In het huidige onderzoek is geen relatie gevonden tussen een van de copingstijlen en tevredenheid. Wel is onderzocht of een bepaalde copingstijl vaker of minder vaak dan gemiddeld gebruikt wordt. Het blijkt dat de participanten die in traject bij Titan zitten vaker de copingstijlen 'palliatieve reactie', 'vermijden' en 'passief reactiepatroon' gebruiken. Dit zijn de copingstijlen waarvan Achterberg en collega's (2009) zeggen dat het belemmerende factoren zijn om weer aan het werk te gaan. Hoewel er geen relatie is gevonden met de betreffende copingstijlen en tevredenheid is dit toch een belangrijke bevinding aangezien het wel mogelijk is dat de participanten door het gebruik van deze copingstijlen belemmerd worden om weer aan het werk te gaan en dus succesvol te zijn bij het traject van Titan. De bevinding dat de participanten vaker de copingstijlen 'palliatieve reactie', 'vermijden' en 'passief reactiepatroon' gebruiken is ook in lijn met de resultaten van eerder onderzoek van Recklitis en Noam (1999). Deze vonden echter ook dat participanten met externaliserende problematiek minder een probleemoplossende copingstijl gebruiken. Uit dit onderzoek is dat niet naar voren gekomen. De onderzoekspopulatie in het onderzoek van Recklitis en Noam (1999) had een lagere gemiddelde leeftijd dan in het huidige onderzoek, namelijk ongeveer 14 jaar. Hierdoor is dit onderzoek niet geheel te vergelijken met het huidige onderzoek.

De relatie tussen het kader waarmee een jongere aangemeld wordt en tevredenheid was nog niet eerder onderzocht. Wel bleek uit onderzoek van Scholte en van der Ploeg (2000) dat wanneer jongere gedwongen in een traject zaten zij eerder uitvielen. Uit het huidige onderzoek blijkt dat echter tussen het kader en tevredenheid geen relatie bestaat. Jongeren die gedwongen in het traject van Titan zitten zijn net zo tevreden als jongeren die niet gedwongen in het traject zitten. Ook blijkt er geen verschil te zijn in tevredenheid tussen jongeren die

vanwege het krijgen van een uitkering in traject zitten bij Titan en jongeren die vanwege een opgelegde maatregel van de reclassering in traject zitten bij Titan.

Er zijn beperkingen in dit onderzoek. Er is sprake van een beperkt aantal participanten (N=30). Door de kleine steekproef bestaat er een grotere kans dat bestaande effecten niet gevonden worden. Men noemt dit een type II fout (Grimm, 1993). Daarnaast werd er alleen gewerkt met zelfrapportage vragenlijsten. Jongeren met dergelijke problematiek, die vaak gedwongen in een traject zitten hebben niet altijd voldoende zelfinzicht om een vragenlijst naar werkelijkheid in te vullen.

Suggesties voor vervolgonderzoek zijn om te werken met instrumenten welke geen zelfrapportage vereisen. Ook is het interessant om in een longitudinaal onderzoek te kijken naar de mate waarin jongeren die succesvol in het traject zijn en jongeren die niet succesvol in het traject zijn verschillen. Daarnaast kan het interessant zijn om te onderzoeken of er een verschil is tussen jongeren welke delicten hebben gepleegd en jongeren die dat niet gedaan hebben in de mate waarin zij succes zijn in een traject.

Referenties

- Achterberg, T. J., Wind, H., de Boer, A., & Frings-Dresen, M. H. W. (2009). Factors that promote or hinder young disabled people in work participation: A systematic review. *Journal of Occupational Rehabilitation, 19*(2), 129-141.
- Baan, A., Lotterman, A., Wenneker, A., van Teulingen, Y., de Zwart, S. & van Leijenhorst, J. (2007). *Risicjongeren in Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Onderzoek naar volume en handvatten voor een sluitende aanpak*. Den Haag : Nicis Institute.
- Berkeley, E.J., & van Uden, A. (2009). *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*, Den Haag: Nicis Institute.
- Braak, van den, J.J., Persoon, A.M. & Hoogsteijns, B. (2007). *Onderzoek dagbestedingsproject Titan*. Woerden: Adviesbureau van Montfoort.
- Brennkmeijer, V., Cremer, R. & Blonk, R. (2004). Tevreden cliënt, geslaagde re-integratie? Een nadere beschouwing van het begrip cliënttevredenheid in de re-integratiedienstverlening. *Netherlands Journal of Psychology, 59* (6), 147-153.
- Gazzaniga, M.S. & Heatherton, T.F. (2006). *The Psychological Science: Mind, Brain, and Behavior. (2nd edition)*. W.W. Norton.
- Geerts, G., & den Boon C.A. (1999). *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse taal*.

- (13^e herziene uitgave) Utrecht: Van Dale Lexicografie
- Grimm, L. G. (1993). *Statistical applications for the behavioral sciences*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Hermans, H. J. M. (1976). *Handleiding bij de Prestatie-Motivatietest*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Hoogtanders, Y., & van der Sluis, N. (2006). *Onderzoek werkplaatsing van jongeren zonder startkwalificatie*. Haarlem: PolicyProductions.
- Locke, E.A., & Latham, G.P. (2004). What should we do about motivation theory? Six recommendations for the twenty-first century. *Academy of Management Review*, 29, 388–403.
- Ogrodniczuk, J. S., Joyce, A. S. & Piper, W. E. (2005). Strategies for reducing patient-initiated premature termination of psychotherapy. *Harvard Review of Psychiatry*, 13, 57–70.
- Ploeg, J. D. van der & Scholte, E. M. (1996). *Analyse vraag en aanbod jeugdzorg regio Rotterdam*. Amsterdam: Nippo.
- Recklitis, C. J., & Noam, G. G. (1999). Clinical and Developmental Perspectives on Adolescent Coping. *Child Psychiatry and Human Development*, 30, 87-101.
- Sanderse, C. & Verweij, A. (2010) Definitie en gegevens over etniciteit. *Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid*. Bilthoven: RIVM.
- Scholte, E. M. & van der Ploeg, J. D. (2000). Exploring factors governing successful residential treatment of youngsters with serious behavioural difficulties: findings from a longitudinal study in Holland. *Childhood*, 7, 129–153.
- Schreurs, P.J.G. & van de Willige, G. (1988). *Omgaan met problemen en gebeurtenissen: De Utrechtse Copinglijst (UCL)*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Vinke, H., Fermin, B., van Genabeek, J., Lagerveld, S. & Zwinkels, W. (2003). *Klanttevredenheid over reïntegratiebedrijven*, Raad voor Werk en Inkomen, ISBN 90 5901 247 X.
- Verdonck, E. & Jaspaert, E. (2009). *Motivatietest voor gedragsinterventies bij jeugdige justitiabelen. Meetinstrumenten beoordeeld*. Den Haag: WODC Ministerie van Justitie.
- Weijers, I., Hepping, K. & Kampijon, M. (2010). *Jeugdige veelplegers*, Amsterdam: SWP.
- Yperen, T. A. van, Booy, Y. & van der Veldt, M. C. (2003). *Vraaggerichte hulp, motivatie en effectiviteit jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

